

Poziv

na 2. hrvatski vinski sejm v Zagrebu.

Drugi hrvatski vinski sejm bode 12., 13. in 14. dne tega meseca v Zagrebu v palači hrv.-slav. kmetijske družbe. Na sejm je uže dozdej prijavljenih čez 30.000 veder vina, različne cene.

Slovenski vinski trgovci in krčmarji se opozorujejo na ta sejm, kjer bodo imeli priliko seznaniti se s pravim poštenim hrvaškim vinom. Na tem sejmu dobila se bode tudi dobra slivovica in droženka domačega pridelka.

Katalogi vinskega sejma dobé se zastonj pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani in pri obrtniški in trgovinski zbornici.

Odbor za 2. hrvatski vinski sejm
v Zagrebu.

Društvene stvari.

17. Občni zbor Matice slovenske

27. aprila 1881. v Ljubljani.

Ko se je zbralo blizo 70 društvenikov, tukajšnjih in vnanjih, tedaj mnogo čez število po (pravilih Matičnih) propisano, in je predsednik dr. Jan. Bleiweis konstatiral, da so po takem 17. občnega zbora Matičnega sklepi veljavni, je pozdravil došle gospode in pričel zborovanje z nagovorom, ki se je blizo tako-le glasil:

„Iz predloženega Vam programa, velečastiti gospodje, razvidite predmet današnjih obravnav; naj dodam jaz le nekoliko besed.“

Preteklo leto je Matica izdala čvetero knjig, ki jih imate v rokah; odbor misli, da je ž njimi zadostil vsem pravičnim zahtevam.

Za letošnje leto, k~~er~~ se kažejo narodni ravnopravnosti milejši časi, namerava odbor posebn^o ~~ocin vzeti~~ na izdanje šolskih knjig. V tisku je uže v Pragi „Živalstvo“ s podobami, ^{kloro je} po najnovejši šolski knjigi Pokorn^{ost} poslovenil prof. Erjavec; v Blaznikovi tiskarni pa se tiska „Slovnica slovenska po Miklošičevi primerjalni“ prof. J. Šumana. Dalje je za tisek uže tudi pripravljena „Logika“ in „Dušoslovje“ prof. dr. Križana. Vrh tega je prof. Ivan Macun dodelal mnogo let pričakovani ~~oddelek~~ „Slovenskega Štajarja“ z naslovom „Zgodovina slovenskega slovstva na Štajarskem“. Se ve, da tudi obširni „Letopis“ s poučnimi in zabavnimi članki itd. ne bode izostal. To je preliminar odborovemu delovanju za letošnje leto.

Ogromno delo zadelo je odbor z vredbo zaostalih plačil društvenikov. Temu delu se je ves žrtvoval ~~e~~ tem poslu izvedeni odbornik gosp. Luka Robič, in njemu na pomoč je bil marljivi odbornik gosp. Feliks Stegnar, ker odborniku gosp. And. Praprotniku po novem letu, v kljub njegovi dobri volji, mnogotera šolska opravila niso več dopuščala, opraviлом tajnikovim zadostovati. Dolžnost mi je, imenovanima gospodoma javno tu izreči toplo zahvalo za njun~~o~~ veliki trud pri izvrševanju tega izvanrednega posla. Likvidacija, gospoda moja, je kazala, kako važni faktorji so marljivi in vestni poverjeniki, prav desna roka Matici, in pa kako potreben jej je tajnik, ki se ves more ~~ukvarjati s opravili pisarniškim~~ ^{ve svoje naci} V 6. točki današnjega dnevnega reda pride tajnikova služba v debato.

Konečno pa še nekaj. V malo dneh slavila bode Avstrija vsa in z domovino našo tudi Ljubljana svatbo svetlega cesarjeviča Rudolfa, ki se je pretekle dni tako ljubeznjivo obnašal do zastopnikov slovenskih občin v Trstu in Sežani, da so nam vsem srca igrala

velike radosti, ko smo čuli prihodnjega našega vladarja govoriti slovanski. O svečanostih, ki jih bodo veselemu godu na čast navdušeno obhajala tudi vsa narodna društva, ne more pa zaostati (Matica naša) in bode po svoji skromni moči storila, kar literarno društvo storiti more: zapisala bode, kakor je lani storila z encikliko papeža Leona XIII., Slovanom tako milo, v svoj letošnji „Letopis“ 10. dan maja, ko bo cesarjevič Rudolf v ljubezni podal svojo roko kraljevi nevesti Štefaniji. Da se bode deputacija oni dan poklonila gosp. deželnemu predsedniku in čestitala o^{vsej} Avstriji veseli dogodbi ter da bode s zastavami olepšala svoji hiši — vse to, vem, da je, častiti gospodje, tudi Vaš sklep. Zato Vas pozivlj^{am}, da se v potrjenje mojih besed ~~vzdignete~~ s svojih sedežev in z menoj zakličete: „slava, slava svetlemu cesarjeviču in njega^o prihodnji so-progi!“ — In navdušeni slava- in živila-klici so doneli po dvorani. e (Dal. prih.)

Ozir po domovini.

Prebivalci političnega okraja Postojnskega po številjenji koncem leta 1880.

(Dalje in konec.)

2. Sodnijski okraj Postojna.

1. Občina Postojna (Staravas 95, Belsko 159, Veliki Otok 190, Hraše 288, Studeno 481, Mali Otok 102, Zagon 187, Zalag 243, Postojna 1621, Strmca 147 prebivalcev), skupaj 3513, med temi 136 Nemcev, 6 Čehov, 1 Talijan, vsi drugi Slovenci.

2. Občina Košana (Ruje 158, Čepno 238, Gornja Košana 422, Ostrožnabrdo 413, Suhorje 312, Dolnja Košana 267, Vovče 162 prebivalcev), skupaj 1972, vsi Slovenci.

3. Občina Šmihel (Starašica 188, Velika Pristava 138, Hrastje 214, Kal 459, Mala Pristava 181, Nadanje Selo 294, Narin 469, Novošica 225, Neverke 139 prebivalcev), skupaj 2307, med temi 48 Nemcev, vsi drugi Slovenci.

4. Občina Št. Peter (Nemška vas 65, Trnje 471, Gradec 74, Klenik 352, Palčje 294, Petelinje 333, Radohova vas 332, Št. Peter 256, Selce 389 prebivalcev), skupaj 2566, med temi 6 Nemcev, vsi drugi Slovenci.

5. Občina Slavina (Grobše 131, Koče 314, Matenja vas 227, Orehek 350, Prestranek 93, Rakitnik 243, Slavina 454, Žeje 107 prebivalcev), skupaj 1919; med temi 29 Nemcev, vsi drugi Slovenci.

Celi sodnijski okraj Postojna ima tedaj 12.277 prebivalcev, in sicer 12.051 Slovencev, 219 Nemcev, 6 Čehov in 1 Talijana.

3. Sodnijski okraj Senožeče.

1. Občina Senožeče (Gaberšče 148, Senožeče 953 prebivalcev), skupaj 1101, med temi 23 Nemcev, 5 Talijanov, vsi drugi Slovenci.

2. Občina Hrenovice (Brezje 62, Studenec 166, Bukovje 238, Gorenje 153, Hrenovice 252, Hrenovske Goriče 216, Velika Brda 87, Veliko Ubeljsko 258, Hruševje 212, Mala Brda 76, Malo Ubeljsko 111, Landol in Brinje 265, Predjama 240, Šmihel 463, Razdrto 314, Rakulek 107, Sajevče 100, Slavinje 94, Strane 175, Črnelice 23 prebivalcev, skupaj 3612; vsi Slovenci.

3. Občina Britof (Britof 182, Dolnje Vreme 262 prebivalcev), skupaj 444, med temi 1 Čeh, drugi Slovenci.

4. Občina Famlje (Famlje 170, Vremske Goriče 114 prebivalcev), skupaj 284; med temi 3 Poljaki, drugi Slovenci.

glavne lepe lastnosti naših pradedov, katere se pa danes žalibog čedalje bolj, in to po vseh stanovih, izmed nas zgublajo, kar je gotovo prav veliko krivo sedanjih žalostnih razmer.

Toraj, predragi mi sodeželanji, sklenimo danes — o tem slovesnem dnevu — vsi od prvega do zadnjega — razširjajoče se napake novošegne dobe na vse strani po moči v vseh stanovih zatirati in jih iz naše mile očetnjave za vselej odpraviti, a na taistih mesto pa povsod lepe čednosti in blage lastnosti naših vrlih prednikov zopet vpeljati, ter jih kot nježne cvetlice oskrbovati in kot drage bisere skrbno čuvati. To nam je pri vsaki priliki slavni ponos!

5. Vsi očetje in matere naše domovine naj si od danes naprej skrbno prizadevajo, svoje jim od Boga izročene otročiče vsak po svojem stanu dostojno odgojiti. Kakor je kdo za kako delo pripravljen, tako je bode tudi izvrševal; polovičarski pouk ima v posledici povsod in v vsakem stanu le delavce polovičarje. Polovičarstvo bodi si kjer koli, povsod več spridi in škoduje, nego hasne. To nam vsakdanji zgledi in splošne izkušnje zadosta žalostno slednji dan potrjujejo. — Ako se mladina navadi pri svojih delih (malih opravilih) redna in natančna biti, jej tudi red in natančnost v njenem poznejem poklicu, naj je kakoršen koli, preglavice delala ne bode. „Sad ne pade daleč od drevesa“ — tako veli stara prislovica. Ako so stariši dobri in pobožni kristijanji, krotki, odkritosrčni in značajni, pravicoljubivi, usmiljeni do svojega ubogega bližnjega, prizanesljivi med seboj, varčni in skromni, složni in mirni s sosedi svojimi, pokorni svojim predpostavljenim, zvesto udani presvitlemu vladarju, marljivi in delavni v svojem stanu in poklicu, tudi njihovi otročiči drugačni ne bodo, marveč lastni otroci delali jim bodo na stare dni veselje, ljubili jih bodo in za-nje lepo skrbeli iz hvaležnosti prave odgoje.

Ko bi bila vsa mladina naše dežele uže v otročjih letih zopet dobra, krščanska, pobožna, delavna, varčna in poštena, bi se tudi sedanji slabi časi zopet v boljše spreminjati začeli. Noben otrok se na svet spriden in hudoben ne porodi, spridenost vcepi se v njegovo mehko srce še le pozneje po slabih zgledih lastnih starišev in drugih odraščanih spridencv. Naj bode tedaj v prihodnje vsem očetom in materam naše mile domovine prva in največa skrb, svoje otroke za njihov prihodnji poklic dostojno pripraviti in jih v dobre kristijane ter zveste državljane izrediti!

Ko bi se v naši deželi to, kar sem tukaj le bolj površno narisal, tudi popolno obistinilo, bilo bi tudi nam in našim potomcem v prid in čast.

Toraj na noge in na delo od prvega do zadnjega, dokler je še čas!

Prem 10. maja 1881.

Matija Rant, národní učitelj.

Propad malega kmetijstva

in kako mu na pomoč priti.

Po spisu Jos. Pečnaka, posestnika v Villa-Triestini.

(Dalje.)

Med obilnimi davki se mi najkrivičnejši zdi zemljišni (gruntni) davek. Angleži so to davno uže spoznali in zato odmerili ta davek tako, da znaša le 5 odstotkov vseh državnih dohodkov, akoravno je znano, da tam zemljišča največ dohodkov dajó. Zemljišni davek je velika napaka v političnem gospodarstvu, vsaj se vé, da je dohodek od zemljišč vsako leto v božjih rokah in se ne dá nikdar zanesljivo proračunati.

In kako je na priliko še le pri zeló zadolženem posestvu govoriti o kakem dohodku?

Tu bi utegnil kdo ugovarjati, češ, da tako zadolženi kmet svoje posestvo prodá. Recimo, da bi bilo to res, — al kdo pa tako posestvo kupi in po čem? Kam pa naj bi potem šel kmet s svojo družino? Če bi kaj imel, ne bi imel dolgov. Rad bi se morda kam izselil, al tega ne more, ker nima denarja, toraj mu ne ostane družega, ko da popolno oboža in nazadnje prav revno pogine.

Prav tako krivična se mi zdi percentualna pristojbina, ki se plačuje vselej, kedar gre posestvo z ene roke v drugo. Namesto tega davka je bil pred 1848. letom tako zvani „laudemium“, ta je bil po zemljišno-odveznem davku odkupljen. Ako zračunamo visokost percentualnih pristojbin, pokaže se, da, če kako posestvo 15krat premeni lastnika, požre država po pristojbini večkrat polovico tega, kar je posestvo vredno. Naj se pa nikar ne reče, da novi lastnik zemljišča to plača, kajti ta zna prav nadrobno zračunati, kako drago bi mu bilo posestvo, če bi pristojbino plačal on. Posestva so pa v ceni zeló padla, ne pa po-kočila.

Huda nadloga našemu kmetu je tudi naša sodnijska gospóska. Naj pride tak kmetič ali kdor koli k sodnji pravice iskat, mu je večidel odgovor ta: „Pojdi in najmi si advokata!“ Toraj naj kmet tudi za advokate še svoj davek plačuje.

Če premožnejši kmet hoče kaj zidati, ima polno potov h komisijam, potrositi mora veliko za koleke (štemplje) in za prenapete potnine uradnikom.

Tatov je po revnejših krajih čedalje več, posebno kradejo po polji, kmet temu celó še braniti ne more. Ako je kmetu vkradenih kaj pridelkov ali družega blaga, in če prav skoro ali čisto gotovo vé tatú, kaj mu večidel more? Po postavi je treba za to prič, ki tatvino dokažejo in tatú izpričajo; ali je pa okradenemu mogoče zmerom imeti prič, ki bi gledale tatú, kako in kaj krade? Če bi bilo to mogoče, bi uže ne bila tatvina, ampak rop. To je tudi vzrok, da se tatvine večkrat še sodnijam ne naznanjajo.

(Dalje prihodnjič.)

Društvene stvari.

Občni zbor Matice slovenske

27. aprila 1881. v Ljubljani.

(Dalje.)

Po nagovoru predsednikovem je odbornik in bivši tajnik gosp. Andrej Praprotnik bral poročilo o delovanji Matičinega odbora, tako-le se glaseče:

„Slavni zbor! Delovanje Matičinega odbora je bilo preteklo leto obširno, a ne toliko po vnanjih, kakor o notranjih društvenih zadevah.

Odbor je imel tri redne seje, in sicer 18. svečana, 8. maja in 10. novembra. Zraven teh rednih sej so imeli posamezni odseki, posebno gospodarski in književni oddelek, pogostoma seje in tudi ljubljanski odborniki so se shajali vselej, kedar je bilo nujno treba ukreniti kaj o raznih, vzlasti gospodarskih in književnih zadevah.

„Matica“ je preteklo leto, to je, za l. 1880. svojim udom podelila čvetero knjig, in sicer: 1) „Letopis“ za 1880. leto. vredil predsednik dr. Bleiweis, čez 25 pól; 2) „Kopitarjevo spomenico“, uredil prof. Marn, blizo 13 pól; 3) „Okó in vid“, spisal J. Žnidaršič, s podobami, 7 pól; 4) „Vpliv vpijančljivih pijač na posamni organizem in na človeško društvo v obče“, spisal dr. M. Samec, čez 3 póle; želeti bi bilo, da bi rodo-

ljubi na deželi prav veliko iztisov te poučne knjige, kateri je cena le 25 krajc., med ljudstvo posebno tam razširili, kjer je pijančevanja čedalje več opazovati.

Za prihodnje leto je v natisu „Slovenska slovnica“, spisal prof. J. Šuman in pa „Logika in dušoslovje“, spisal dr. Jos. Križan. Za „Letopis“ je nabranega uže precej jako primerne gradiva. Tudi ima „Matica“ uže v rokah od prof. Ivana Macuna dovršeni prav obširni rokopis „Zgodovina slovenskega slovstva na Štajarskem“ in pa „Slovensko-italijanska slovnica“, spisal Jos. Križman. Prof. Glowacky spisuje, kakor znano, „Floro slovenskih dežel“. Knjiga „Prirodopis živlstva“ s podobami, za spodnje razrede srednjih šol, izdelal dr. Alojz Pokorny, poslovenil Fran Erjavc, profesor na viši realki v Gorici, uže tiskana v Mercy evi tiskarni v Pragi, je uže dovršena, tedaj za prodaj za prihodnje šolsko leto pripravljena.

Prof. Hubad je pisal, da je pripravljen, nabrano „narodno blago“ pri Matici pregledati in za natis urediti. Odbor je določil, da naj se za pregledovanje nabranega „narodnega blaga“ ustanovi poseben odsek, ki naj se z gosp. prof. Hubadom dogovori o vredbi „narodnega blaga“.

Prof. Pleteršnik je poročil o nabiranju geografičnih imen zemlje slovenske, da je kakih 42% naprošenih domoljubov prošnjo izpolnilo in da še več doneskov pričakuje.

Gosp. Božidara Raiča je odbor naprosil, naj bi pregledal in uredil Vrazove rokopise, ki jih ima še „Matica“. Gosp. Raič je obljubil, da stori to o priložnem času.

Željo lanskega občnega zбора, da naj se potrebno ukrene, da se s hiše „banke Slovenije“ (ki je lastnina Matičina) izbriše ves dolg, kar ga je še vknjiženega, se je izpolnila. Da je to tako, prepriča se lahko vsak društvenik, ako v pisarni pogleda zadevni izpisek, ki se nahaja pri gospodarskih pismih.

Predlog gospodov preglednikov Matičinih knjig, da bi se napravil popis ali inventar vseh tiskovin, ki jih ima „Matica“ kot založnica, in da bi bilo to v vednem pregledu, se je popolno izvršil s tem, da je najprej odbornik dr. Poklukar naredil popolen inventar, na podlagi tega po razpošiljanji knjig pa sta ga popolno vredila in vknjižila odbornika gg. Robič in Stegnar.

Slavna zavarovalna banka „Slavija“ v Pragi je, kakor prejšnja leta, tudi za 1880. leto po svojem glavnem zastopniku v Ljubljani gosp. Hribarju „Matici“ darovala 100 gold., za kar se ji je predsedništvo spodobno zahvalilo. (Živio-klici.)

„Matica“ se je Kopitarjeve slavnosti udeležila po odbornikih in tudi s tem, da je za plošo, ki se je vzdala v rojstno Kopitarjevo hišo, darovala 65 gld.

Nasvčet občnega zбора, da naj se premenijo ali tudi pomnožijo Matičini poverjeniki, se je izvršil s tem, da je odbor postavil več novih poverjenikov, kateri so to častno službo prevzeli z obljubo, da bodo po moči delali v prid našemu društvu.

Novih udov pristopilo je 70, mnogo pa jih je vsled likvidacije, to je, vsled izterjevanja zaostalih dolgov izstopilo. Matica štela je tedaj koncem 1880. leta 7 častnih udov, 349 ustanovnikov, 1228 letnikov, tedaj vkup 1584 udov.

Tudi preteklo leto nam je nemila smrt pobrala več velecenjenih Matičinih udov, med njimi tudi ustanovnikov. Naj omenim tu le rodoljuba dr. Razlaga, Fr. Svetličiča, župnika v Razdrtem, J. Mlinariča, župnika v Leskovci na Štajarskem, Fr. Blaža na Reki, Gust. Köstlna, župnika pri sv. Jakobu v Ljubljani in drugih. Bodi vrlim rodoljubom blag spomin!

„Matica“ je tudi to leto več svojih knjig darovala takim, ki so jih prosili.

Kar se tiče tajništva pri Matici, sem jaz uže l. 1878. želel, da bi se tajnikova služba oddala stalnemu tajniku, kateri bi se mogel ves posvetiti temu važnemu poslu.

Odbor me je nagovoril, da naj ostanem pri tajništvu še do konca leta 1880., v kar sem se tudi udal in tajnikovo službo opravljal do 1. januarija t. l. Od tega časa to službo začasno opravljata gospoda odbornika Robič in Stegnar tako dolgo, da bode postavljen nov tajnik, o katerem bode današnji občni zbor potrebno ukrenil. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Rusije 20. aprila. :: (Dalje.) O silovitem carjevem umoru so vse evropske dežele, kakor tudi severo-amerikanska republika, izrazile svoje goreče sočutje in milovanje ruskemu narodu in njegovi cesarski hiši. Nemci in Francozi so celó hiteli drug pred drugim kazat Rusiji svoje prijateljstvo tako, da njihove izjave so prejele podobo demonstrativne ostentacije in priliznosti. Edini Madjari in Poljaki imajo svoje posebne pojme o mednarodnem priličiji. Kakošen škandal so poljski poslanci učinili v dunajskem državnem zboru, je sploh znano. Manj znano pa je slovenskim čitateljem, kake neotesano surove pisarije so bile ob priložnosti carjevega umora čitati v madjarskih in poljskih časopisih vseh političnih strank. Kakor nemški socialist Most v Londonu, kakor francoski komunist Rošfort sè svojimi pomagači petrolejščiki v Parizu, tako so od veselja ploskali madjarski in poljski časopisi, liberalni in konservativni, vsi prek v Budapeštu, v Lvovu in v Krakovem. Naj tukaj podam samo dva primera. Madjarski „Egyetertes“ je pisal: „Vi svincovi rudniki Sibirije, vi polja, obsejana poljskimi kostmi, ve gore ubitih Turkov, radujte se, prejeli ste maščevanje!“ Ni le to grozno surovo? Poljaki svoje radosti morda niso tako odkrito, tako naravnost razodeli, al v cinizmu in v sovražstvu do Rusije so oni Madjare še celó presegli; oni Rusije celó po imenu niso mogli imenovati. Tako na priliko je „Gazeta Narodova“ v 60. listu pisala med drugim to-le: „Poslednje dejanje tiste žaloigre, ki se je uže nekoliko let (to je od 1863. leta) pred našimi očmi igrala, je izigrana, — žaloigra je končana.“ Dalje praša „Gaz. Nar.“: kako je prišlo do te „žaloigre“, ter na svoje vprašanje sama tako-le odgovarja: „Mi smo se navadili, imeti Moskovijo za kraj divji, barbarski, stoječi na brezkončno nizki stopinji gledé vsega tistega, kar se imenuje nrvnost, pravo, zavest osobnega dostojanstva, kratko rečeno, vsega tistega, kar, skupaj vzeto, sestavlja civilizacijo. Tacega despotizma, kakoršen se je poslednja leta v Moskoviji šopiril, zgodovina ne pozna. Če hočete najti kaj, kar bi bilo podobno temu despotizmu, postavite se v mislih v stare čase, tam bode našli primere, po katerih so se s tako neobuzdano divjostjo in zvito lukavostjo in prekanjenostjo ravnali carski prislužniki. V vsakem drugem evropskem narodu izbudil bi tak despotizem občno revolucijo.*) Cele narodne množice vzele bi orožje v roke ter razsekale bi rabske okove. Moskovija je mogla poroditi samo tajne družbe, zarote nekaterih osob, dasiravno je tudi res, da te nekatere osebe sestavljajo legijone, vendar ti legijoni še ne izpričujejo politične zrelosti Moskalov, če pomislimo, da ti legijoni se nabirajo iz gromadne množice 80 milijonov sužnjev, ki mirno prenašajo jarem nasilja.“

*) Tega Poljaki želé, al, slava Bogu, zastonj, zakaj ruski narod ima zdravo pamet.

Treba je namreč le meglene dneve meseca marca si natančno zapomniti in po teh se ve, kedaj bode meseca maja slana, en dan poprej ali en dan pozneje. Na prvi pogled se kaže to prerokovanje kot prazna domišljija; al veliko in tudi učenih mož je, ki resnico tacih dogodkov trdijo; tako je polkovnik Lefevre to prikazen uže 44 let, učenjak Miller pa 18 let opazoval; oba trdita, da nista bila nikoli goljufana. Ali ni to zopet ena tistih naravnih postav, katerih skrivnost do sedaj znanstvo še ni razodelo? Lahko pa se razume, kako važno bi to bilo, da bi posebno vino- in sadjerejci to vedeli, ker bi potem jim mogoče bilo poslužiti se tistih sredstev, o katerih se vé, da trto in sadna drevesa obravnajo slane.

Ozir po domovini.

Koristne živali političnega okraja Postojnskega na Notranjskem o ljudskem štetju 1880. leta.

Pregled.

Imé sodnijskega okraja	Število konj	Število mul, mezgov in oslov	Število goved	Število kóz	Število ovác	Število prešičev	Število panjev čebel
I. Sodnijski okraj Vipava	183	34	5447	143	1740	1520	797
II. Sodnijski okraj Postojna	863	1	5093	57	4669	1444	723
III. Sodnijski okraj Senožeče	374	6	2684	4	1419	666	211
IV. Sodnijski okraj Bistrica	659	—	3948	163	4839	1446	244
Skupaj	2079	41	17172	367	12667	5076	1975

Posamezne občine teh sodnijskih okrajev imajo pa po toliko koristne živine:

1. Sodnijski okraj Vipava.

Imé občine	Število kónj	Število mul, mezgov in oslov	Število goveda	Število kóz	Število ovác	Število prešičev	Število panjev čebel
Vipava	58	13	932	30	543	390	93
Št. Vid	9	3	750	3	240	171	215
Vrabče	—	1	572	36	332	115	27
Poddraga	9	—	307	2	—	77	47
Lože	4	—	193	3	—	34	82
Goče	12	—	213	—	5	67	7
Erzelj	—	2	138	—	1	45	15
Slap	13	2	214	1	1	94	94
Planina	5	1	353	4	45	114	20
Ustje	5	1	127	1	3	29	54
Šturija	22	4	408	3	215	109	56
Budanje	27	7	244	32	15	93	47
Col	3	—	576	25	290	106	27
Podkraj	16	—	420	3	50	76	13
Skupaj	183	34	5447	143	1740	1520	797

2. Sodnijski okraj Postojna.

Imé občine	Število konj	Število mul, mezgov in oslov	Število goved	Število kóz	Število ovác	Število prešičev	Število panjev čebel
Postojna	199	—	1465	42	322	479	269
Košana	37	—	967	6	1407	247	67
Šmihel	105	—	815	—	1162	287	102
Št. Peter	22	1	918	7	1613	203	125
Slavina	301	—	928	2	165	228	160
Skupaj	863	1	5093	57	4669	1444	723

3. Sodnijski okraj Senožeče.

Imé občine	Število konj	Število mul, mezgov in oslov	Število goved	Število kóz	Število ovác	Število prešičev	Število panjev čebel
Senožeče	33	6	405	—	95	69	37
Hrenovice	309	—	1281	—	256	354	66
Britof	4	—	153	2	74	67	23
Famlje	—	—	120	1	23	46	18
Laže	16	—	148	—	—	18	—
Sinadole	6	—	102	1	118	17	13
Dolenja vas	5	—	336	—	431	42	38
Gorenje Vreme	1	—	139	—	206	53	16
Skupaj	374	6	2684	4	1419	666	211

4. Sodnijski okraj Bistrica.

Imé občine	Število konj	Število mul, mezgov in oslov	Število goveda	Število kóz	Število ovác	Število prešičev	Število panjev čebel
Čelje	2	—	85	—	94	20	—
Trnovo	200	—	1311	1	703	480	85
Bistrica	41	—	142	1	160	110	18
Knežak	185	—	621	159	1847	304	25
Jablance	118	—	773	—	985	237	60
Janeževobrdó	—	—	57	—	—	24	—
Smerje	15	—	91	—	10	28	—
Kilovče	11	—	118	—	109	38	11
Prem	1	—	128	—	48	28	—
Rateževobrdó	4	—	116	2	248	31	6
Zagorje	82	—	486	—	635	146	39
Skupaj	659	—	3948	163	4839	1446	244

Društvene stvari.

Občni zbor Matice slovenske

27. aprila 1881. v Ljubljani.

(Dalje.)

Po prebranem poročilu o delovanju Matičinega odbora pozivlja predsednik zbrane ude: ali želi kdo o „poročilu“ govoriti? Po precejšnjem premolku oglasi se odbornik gosp. Kržič in povdarja namene občnih zborov, med katere tudi spada to, da odbor razjasnuje in opravičuje svoje delovanje, če se v javnih organih (časnikih) čujejo glasi, ki niso opravičeni in škodujejo društvu, katero varovati je v prvi vrsti dolžnost odbora kot izvrševalnega organa. Naj mi je tedaj dovoljeno spregovoriti nekoliko besed. ^{to} ~~Očitane~~ ^{mu} ~~delovanja~~ Matičinega ~~sega~~ ^{sega} posebno na sledeče strani: 1) Kaže se na „Matico Hrvatsko“, češ, da naša ni taka kakor ona. A taka obsodba je krivična, ker tukaj manjka tega, kar imenujemo „tertium compara-

tionis"; Matica Hrvatska stoji na drugih tleh; dajte nam novcev, dajte podpornikov toliko, kakor jih ima ona, Bogme, da bomo tudi mi njej enaki; prav in lepo je, da naši nasprotniki kličete: „živla Matica Hrvatska!“ a ni prav, da kličete naši: „pereat“. Taka krivična obsodba je našemu zavodu le na kvar. 2) Tudi ne gre primerjati naše Matice društvu sv. Mohora (kar se rado godi), ker onemu društvu je drug namen; ono je cerkvena naredba — bratovščina! in ondi so tudi drugi plačniki, to je, taki, ki dolgo štejejo, predno goldinarček naštejejo, kjer pa revež sklada, se veliko naloži. In, gospōda, kakošna je agitacija pri družbi sv. Mohorja! Jaz vem, kako je bilo, ko sem bil še na deželi. S prižnice smo jo oznanjevali in hvalili; če nam kaka reč ni bila popolno všeč, smo jo zamolčali in le klicali: toliko in toliko knjig boste dobili, pa tako po ceni itd.! In če oznanilo ni izdalo, ~~mi~~ smo po hišah; na svoja ušesa sem slisal: „saj bi se ne zapisal, imam uže dosti bukev, a zavoljo kaplana se zapišem“. Večkrat pa tudi kaplani in župniki goldinar založijo; če ga nazaj ne dobijo, je domovini zapisan. — Kako se pa za Matico agitira? Matica izdā svoje knjige in nekčasnik prinese notico: „Matica Slovenska je izdala svoje knjige; potem jih presodi po debelosti in če slučajno med čveterimi zapazi kako drobnejšo knjižico, — čez vse napravi pogubno črto rekoč „Fünfkreuzerbibliothek“. Gospōda, če taka krivična sodba ne diskreditira „Matice“, kaj pa jo more še bolj! Zato pravim, da 3) vsaj več škoduje „Matici“ naši krivična malenkostna kritika, ki celō papir in črke kliče na pomoč. Mi bi sami radi tiskali z najlepšimi črkami na najlepšem papirji — le denarja Matici dajte več! Tako pa smo razpisali tisk in smo delo oni tiskarni izročili, ki nam je po enakih pogojih nižje ceno nastavila, In da je ona obsodba krivična, kaže dopis tiskarne Blaznikove odboru, ki temeljito dokazuje, kako zloben je napad na njen tisk in papir. — Pa tudi to je Matici na veliko škodo, ker se 4) zoper odbor govori — in celō od take strani, od katere bi se kaj takega ne pričakovalo. Oglejmo si odbornike po vrsti, kdo pa so? (Govornik našteva možake, ki se trudijo vsak na svojem mestu iskreno za to, da odbor po propisu Matičinih pravil izvršuje različne posle in odbija prav s trte razvijane ugovore nekaterih, da odborniki sami ne spisujejo knjig, ki jih Matica izdaja, ter vpraša, ali jih spisuje Matica Hrvatska, društvo sv. Mohora itd.). Na ~~tem~~ mestu podiraj, zidajmo rajč, agitirajmo pridno za Matico, pa bo krepko napredovala. Kakor za družbo sv. Mohorja agitirajo duhovni, tako je poklicana svetna inteligencija, da agitira za Matico, naš prvi literarni zavod. Komur njene knjige niso všeč, naj pošlje boljših spisov, odbor jih bo sprejel in po pravilih društvenih dobro plačal.

Na g. dr. Tavčarjev ugovor, ki se čudi, da je g. Kržič brez vse provokacije od nasprotne stranke besedo poprijel, odgovori g. Kržič, da ravno občni zbor je pravo mesto, da se udje odkritosrčno pogovorijo o zadevah, ki se tičejo koristi ali škode društva, in da odbor je dolžan opravičiti svoje delovanje prav v tisti točki dnevnega reda, ki se glasi „poročilo o delovanju odbora“. — Predsednik sklene debato med g. Kržičem in g. Tavčarjem s tem, da željo izreka, naj bi sloga vladala med rodoljubi, ki jih „Matica“ naša združuje v isti cilju ~~namer~~.

(Dalje prihodnjič.)

Cerkvene stvari.

Okrožnica biskupa Strossmayerja o potovanju Slovanov v Rim.

Sedaj, ko se ves slovanski svet pripravlja na potovanje v večno mesto Rim, naj izvedo naši čest. bralci, kako ljubeznjivo vabi prevzvišeni biskup Strossmayer Jugoslovane na to potovanje v okrožnici dne 2. majnika, ki jo je poslal do svoje duhovščine in v kateri poleg drugega z ognjevito besedo govori tako-le:

„Ljubi mi bratje! skušajmo, da mi in naše ljudstvo pri tej priliki ne zaostanemo za drugim slavjanskim svetom. V našem sedanjem sv. Očetu je Bog probudil nam Nikolaja I., Hadrijana II. in Ivana VIII., kateri, slavni Jezusovi namestniki so važnost slovanskega vprašanja temeljito razumeli in skušali na vso moč, da Slovanstvo popolnem doseže vzvišeni smoter, katerega mu je Bog odločil v bratski slogi z najodličnejšimi narodi tega svetá. Znano mi je iz vira po vsem zanesljivega, da sv. Oča papež Leon XIII. nas južne Slovane s posebno ljubeznijo ljubi, in da njega blago srce, v katerem se odziva srce Jezusovo, ne izključuje tudi bratov iztočnega obreda, katerim želi iz vse duše, da najdejo v cerkveni jedinosti moč in pravico popolne svobode in neodvisnosti apostolskega poziva in njega plodovitosti in ob enem pa božanstveni pečat svojemu divnemu obredu, svojemu cerkvenemu jeziku in vsemu onemu, čemur je od nekdanj privajeno njih pobožno srce in kar čuvajo, kakor svojega očesa zenico. Sveti oča Leon XIII. ljubi nas posebnim načinom in s pravo očetovsko skrbjo spremlja vse dogodke pri nas, vedoč, da se je prav med nami ohranil najboljši del dedščine naših apostolov, to je, cerkveni jezik v obredu zapadnem in da se v našem krasnem Srijemu nahaja ime in kál one nadbiskupije, s katero je nekdanj Ivan VIII. obdaril našega sv. Metoda, to zatorej priča, kako sv. Oča zná, da je božja previdnost svoj del svetih in nesmrtnih namér naših apostolov izročila nam južnim Slovanom, in da vsi starejši in novejši dogodki merijo na to, da bi se končala ona osodepolna ločitev, katero je med nas zanesla tuja roka, in da se položi temelj oni sveti ljubezni, slogi in jedinosti, katera se bode tekom časa od tú razširila med vse slovanske národe ter jim pridobila najčastnejše in najodličnejše mesto v družbi evropskih in azijatskih narodov. Gledajmo zatorej, dragi mi bratje, da se kolikor moči velik broj našega národa pridruži temu potovanju. Ako imamo po svojih farah imovitejše ljudi, ali rodbine, odlične po imenu in časti, spodbadajmo jih z vneto besedo, da romajo pri tej priliki v Rim in takó sebi in svojcem pridobé zastavo nove časti, nove slave in božjega blagoslova. Italija je zemeljski raj, poln dragocenosti prirodnih in umetelnostnih, Rim se po vsi pravici imenuje uže od starodavnosti „večno mesto“, kajti je najlepše in najznamenitejše mesto vse zemlje, kjer se človeku pri vsakem koraku kažejo resnično čudovite in čarobne podobe starega in novega svetá. Tú sta groba in svetinje sv. apostolov Petra in Pavla, tú imamo tudi mi Jugoslovani svoj národni závod in svojo prekrasno cerkev sv. Himeronima. Tú je namestnik Kristov in večni dedič njegove svete ljubezni, kateri hrepeneč čaka, da nas sprejme v svoje naročje in nas blagoslovi iz vsega srca, tú je cerkev sv. Klementa, kjer počiva naš sv. Ciril, in kjer se bode najbrž 5. julija t. l. prazno-

šolskem vrtu; dve ste mi prec drugi dan izginili, a ena se je pa popolnem razvila in dorasla.

Na tej sem sledeče premembe opazoval: Koj ko gosenčice iz svojih nekoliko podolgovatih jajčic izlezejo, so črne, rujavo-kosmate in celih 7 mm. dolge; nog ima vsaka gosenčica 16; tri pare na obglavji, štiri pare na obročkih srednjega života proti zadnjemu delu njegovemu, a en par pa prav na zadnjem koncu života. Dne 7. julija levila se je gosenica prvokrat; pri tem spremenila se je njena prvotna barva ob stranéh života v blede-zeleno, na hrbtu pa v nebno-višnjevo-zelenkasto; pokazale so se ob enem na njenem životu bradovice, katerih je šest vrst, prav razločno; bile so rujavo-rumene in z dolgimi resami obraščene; vsaka vrsta obsegala jih je po 10, a obglavje in pa zadnji konec života poleg te še po druge štiri. Pri tem levenji je gosenica uže celih 20 mm. dolga bila. Dne 16. tistega meseca pokazale so se na bradovicah lepe nebno-višnjeve korale.

Drugokrat levila se je gosenica dne 24. julija; omenjene korale so ob tem trenutku dobile še veliko bolj jasno in čisto nebno-višnjevo barvo, pri kateri priliki postala je vsaka bradovica podobna kronici s šestimi krajšimi špičastimi resami in lepo koralo na sredi; iz te korale poteza se po ena daljša resa z malo bunčico na koncu. Pri tem levenji postala je vsa životna barva bolj enakomerna in svitlo-rumenkasto-zelena; celo truplo gosenično dorastlo je do tega časa uže na celih 60 mm.

(Konec prihodnjič.)

Društvene stvari.

Občni zbor Matice slovenske

27. aprila 1881. v Ljubljani.

(Dalje.)

Na poziv predsednikov: ali še kdo želi o „poročilu“ tajnikovem govoriti, se oglasi g. prof. Raič, ki začne svoj govor s tem, da hvali preteklo leto po Matici izdane knjige, potem pa kaže, da se je od l. 1875. do 1880. zmanjšalo število udov za 707, premoženje Matičino pa za 5627 gold. To pa izvira v prvi vrsti od tod, da se društvena pravila ne izvršujejo natančno, vzlasti se zanemarja §. 3., ki izrečno določuje, da se izbriše iz vrste Matičarjev vsak, kdor redno ne plačuje svojega doneska in ga vsaj v prvi polovici vsacega leta ne odraja. Če se dajejo knjige takim, ki ne plačajo nič, se s tem škoda dela Matici. Govornik kaže na veseli napredek Matice hrvatske in povdarja potrebo, da se pravila naše Matice prenaredijo po zgledu Matice hrvatske. Če so nekateri poverjeniki Matičini — pravi dalje — malomarni in ne storijo po pravih izrečene dolžnosti o razpošiljanji knjig in nabiranji letnih doneskov, naj se odstavijo in drugi namestijo. Mnogo je tudi Matičarjev, ki niso zadovoljni z različnim jezikom, katerega vsak pisatelj po svoje suče; umestno bi bilo, da „Matica slovenska“, naša akademija, izdaje vse svoje knjige v enoličnem slovenskem jeziku; da se pa ta enoličnost doseže, naj se vsi rokopisi, predno gredó v tisek, priredijo po izvrstni slovnici prof. Šumana, in Matičin odbor naj pri razpisu nagrad za poslane mu članke pove to pisateljem. Zarad toliko različne pisave, ki se nahaja dandanes v spisih slovenskih, smo posebno mi školniki mnogokrat v zadregah, če dijakom kaj popravljamo, kar se ne vjema s pisavo tega ali unega časnika, na katero se dijaki sklicujejo. Konečno stavi prof. Raič predlog: naj bi se a) pravila Matice slovenske prenaredila po pravih Matice hrvatske, — gledé b) na

premoženje pa naj se ravná po zgledu jugoslovenske akademije. Da bode sedaj nam prijazna vlada prenarejena pravila na korist našemu literarnemu društvu potrdila, ni dvomiti.

Za prof. Raičem oglasi se odbornik in blagajnik gosp. Ivan Vilhar in razjasnuje premoženje Matičino, katero kaže, da ni prav nič v slabem položaji kakor je bilo prejšnja leta. Razjasnilo blagajnikovo se je glasilo blizu takole: Gospod predgovornik ima na videz prav, če trdi, da se je premoženje Matice prva leta hitro in krepko množilo, zadnja leta pa znižalo, a v istini ni po vsem tako. Na primer se je l. 1865. in 1866. kupilo s 13.840 gld. 67 kr. in 19.200 gld. obligacij in ta nominalna svota se je v račun vzela. Na tak način se je premoženje za 5359 gold. 37 kr. povečalo, a to ni bilo od več ali manj Matičinih udov odvisno. Tako so se prejšnja leta še druge obligacije za 20.310 gold. z izdatnim dobičkom v račun vzele, ta dobiček bi bil imel prav za prav še le leta 1879., ko so se obligacije prodale, koliko toliko v račun priti, namesto da se je to leto po prodanih 26.750 gold. nominalne vrednosti 4483 gold. 22 kr. manj dobilo in ta primanjkljaj v račun vzel. A celó ta diferenca bi izginila, ako bi se cela vrednost od banke „Slovenije“ kupljene hiše v račun vzela namesto samo one svote, katera se je kar brž v gotovini izplačala. Gospodarstvo, vednoskrbno in strogo varčno, je gledalo na to, da se je „papirja“ znebil in premoženje v nepremakljivo blago preložilo, in to se mu je konečno tudi z jako lepim vspehom — z dobičkom pri obligacijah in pri nakupu bankine hiše posrečilo. (Dobro-klici.)

(Dalje prihodnjič.)

Starozgodovinske stvari.

Nekaj o osebnih imenih korotanskih Slovenov.

Spisal Davorin Trstenjak.

(Dalje.)

II.

Tudi imena koroških vojvod: Borut, Chetimar, Zcorast in Ingo, najdejo svoje sorodnike pri severozapadnih Slovanih.

Borut je iz korenike: bor pugnare, sufiksom ut. Sufiks ut se je ohranil v imenih staroslovenskih: Miljut, Drag-ut z daljnim sufiksom in: Milj-ut-in, Drag-ut-in itd. Čuda, da naš slovenski jezik ne pozna glagola: borin, v naš književni jezik je prišel iz srbohrvaščine, tudi slovenski Hrvati (Kajkavci) ga ne poznajo, to je spoznal isti Belostenec, ki je pri besedi: borin postavil (D), to je, dalmatinski. Ime Borut sopet nahajamo pri starih Moravcih v obliki: Boruto in Borut (Codex Morav, Regest. Bohem. 1195, 191. 1207, 229. 1224, 317 in na drugih mestih). Imen iz korenike bor je vse polno pri severozapadnih Slovanih, na pr.: Bor-im (staropoljsko), Bori-slav, Bor-ita (staročeško), Bor-ko (staromoravsko), Bor-ot-in (staročeško), Bor-uha itd.

Ravno tako je z imenom: Chetimar, to je: Hotimar iz korenike hot. Pri Jugoslovanih nisem še našel tega imena zapisanega, pač pa mnogo imen enacih pri severozapadnih Slovanih, na primer: Hot-aka, (staronemško) Hot-an, Hote-bor (kamflustig), Hoto-mir (staromoravsko), Hot-en, Hot-eša, Hot-iš, Hoti-slav itd.

Tudi ime: Zcorast, to je, Skorast, iz tem. skor, celer, in sufiksom ast je bilo priljubljeno pri

sko stanovanje — naredi si iz svoje močne, debele, sivo-bele in nekoliko resaste pajčevine, kateri je podolgast, proti enemu koncu vedno ožji in slednjič tumpasto špičast. V tem žakliču se potem v teku 30 ur zabubi; ob zabubovanju prevleče od znotraj svojo zimsko hišo z neko temno-rujavkasto limasto tekočino, katera ga popolno strdi. Buba sama je valjasta, proti zadnjemu koncu nekoliko tanjša in se končuje v tumpast, nekoliko vdrt špiček; barve je po vrhu črno-, a med obročki pa rumenkasto-rujave, ter nekoliko rapavega tipa in je med kratkima špičkoma nekoliko poraščena.

Velikega života metulj s prav malimi flafuticami izleze v drugi polovici meseca maja; flafute mu pa vidno rasto ter so v par urah za letanje popolno z vso lepo barvo in lepoto razvite.

Pavlinova gosenica živi se s perjem brestovega, orehovega in sadnega drevja. Ena sama požre nad 500 peresnih banderc; a tudi pecljem, dasiravno jih ne je, ne prizanaša, nego ko je z bandercem pri kraji, spravi se na goli pecelj, ga nekoliko milimetrov (7 do 10) od debla pregloda in odstriženi konec na zemljo spusti. Taka objedena mladika podobna je ostrvi v mali meri. Dobro je, da se ta velikan nikjer v takem številu ne nahaja, kot se dostikrat druge male gosenice, ker — ako bi se — oropal bi sadno drevje v kratkem času in to popolno vsega perja. — Naj tukaj še dostavim, da veliki pavlin, kakor vsi veliki metulji, znese po več sto jajčic.

Svoj zapredek prilima si najraje v kotih podstrešnega zidovja, ali pa tudi na drugih varnih in suhih krajih. Ta 5 do 6 $\frac{1}{2}$ cm. ali pa 2 do 2 $\frac{1}{2}$ palca dolgi zapredek se pa posebno na obeljenem zidu uže od precej daleč ne z ravno velikim trudom opaziti more.

Najhujši in veči nasprotnik velikega ponočnega pavlina gosenice so muhe mrharice, katere posebno rade v njeno truplo svoja jajčica polagajo, a se še pri vsem tem zabubi, pa iz take bube mesto lepega metulja velik roj grdih muh izbrenči, česar prepričati se, sem ob svojem času prav pogosto priliko imel.

Tako sva z velikim ponočnim pavlinom skoz celo leto svoj „kolo“ plesala, katerega sva še le danes, ko se mi je v lepo praznično obleko preoblekel, popolno dokončala. Ta ples vršil se je pa od 15. avgusta 1880. leta neprestano v šolski sobi, da ga je od časa do časa tudi šolska mladina opazovati mogla.

M. Rant, narodni učitelj.

Prem 22. maja 1881.

Društvene stvari.

Občni zbor Matice slovenske

27. aprila 1881. v Ljubljani.

(Dalje.)

Po govoru gosp. blagajnika Vilharja, ki dokazuje ugodni finančni stan Matice, omenja predsednik nanašaje se na govor prof. Raiča, da predloga njegovega o premembi Matičinih pravil po zgledu Matice hrvatske danes ne more zboru dati na glasovanje, ker ni bil, kakor pravila zahtevajo, odboru poprej naznanjen, odbor pa si ga „ad notam“ vzame in ga bode temeljito prevdaril ter potem ukrenil, kar bo na korist društvu. Tudi nasveta o pravilih jugoslovenske akademije ne bode prezrl. Kar se tiče enoličnega slovenskega jezika v Matičinih knjigah in da bi enaki pisavi kajipot bila prof. Šumanova slovnica, je lepa ideja, al malo je nade, da bi se kedaj ali vsaj kmalu uresničila, kajti prof. Šumanova blizo 30 pól

obsegajoča slovnica, katera se zdaj na stroške „Matice“ tiska, ne more biti poprej pisateljem merodajna, dokler je nimajo v rokah in ni kot šolska knjiga v srednje šole vpeljana. Al se bodo pa tudi potem vsi pisatelji udali edinostni pisavi, je še veliko vprašanje gledé na znano svojeglavnost nekaterih, ki nepravilnih oblik še danes nočejo zapustiti, če tudi jim je uže mnogokrat dokazano bilo, da so neopravičene novotarije. Sicer naj je gosp. profesor uverjen, da tudi predlog zarad enolične pisave Matičine bode odbor vzel v resen prevdarek.

Odbornik gosp. Praprotnik ne vidi Matičine koristi o tem, da so vsi njeni odborniki izključljivo le pisatelji, kajti Matica ima oskrbovati tudi gospodarske stvari, ker je posestnica dveh hiš in ima sicer denarnega posla dovolj, za vse to pa potrebuje tudi nekaterih mož, ki so izvedeni v teh zadevah. Vrhu tega ni v pravilih Matičinih nobenega §., ki bi ukazoval, da odborniki morajo spisavati Matičine knjige, in bi se odbornikom neki monopol nagrad v roke dajal. — Prof. Raič pravi na to, da ni mislil, da vsi odborniki morajo biti pisatelji, ampak bodi jih le večina, kakor pri Matici hrvatski.

Gosp. Novak misli, naj bi se poverjenikom odločil čas, do katerega imajo Matičini blagajnici odrajtati nabrano letnino, da je potem še mogoče določiti število, koliko naj se vsake knjige natisne. Kdor svojega doneska ne odrajta ob pravem času, naj ne dobí knjig in naj se iz imenika društvenikov izbriše.

Odbornik gosp. Luka Robič na to odgovarja blizo tako-le: Takim društvenikom, ki ne plačajo letnine, se ne dadó odslej več knjige. Al določiti število, koliko njih bode plačalo, je težko, kajti gospodje poverjeniki pobirajo še le tadaj letnino, ko jim dojdejo Matičine knjige za razdelitev. Nad 269 družbenikom, ki so prejeli knjige, se je pisalo, da naj plačajo zaostalo letnino, a komaj 70 jih je dozdej plačalo. To pa veljá zdaj za trdno načelo, da kdor ne plača letnine, ne dobi Matičinih knjig. — S tem je bila razprava o tajnikovem poročilu končana.

Ko je odbornik gosp. Ivan Vilhar ^(račun) bral račun od 1. januarija do konca decembra 1880. l., ki je ^{zobori} natisnen bil predložen ^{zboru}, ^{poprime} gosp. L. Robič ^{besedi} tako: Kakor je znano, izterjeval je likvidacijski odbor od društvenikov stare dolgove. Dolgá je bilo od mrtvih in živih velika svota. Od tega dolga se je ^{strjalo} do zdaj 1066 gold. in pričakovati je še nekaj od poverjenikov, kakor tudi od drugih udov, kateri še niso odgovorili. Mnogim ustanovnikom, kateri imajo doplačati po 30 ali 40 gold., pisalo se je, naj ^{se izjavijo}, ali jih je volja doplačati ali ne. Vspeh je dozdej majhen, akoravno je bilo dela dosti. Dolg se je nakopičil najbolj od leta 1872. in 1873. — ob času nekakega literarnega chabrusa — takrat se je veliko udov ^{vlasti iz} ^{Štajarskega} vpisalo, kateri pa nišo potem več plačevali. Od ustanovnikov bi imela Matica dobiti še do 700 gold., od letnikov mnogo več; morebiti da se še kaj dobi, ker zmerom še prihajajo plačila.

Odbornik gosp. dr. J. Zupanec: Ko sem bil jaz blagajnik Matičin, objavili smo v „Novicah“ zmerom, kdo je plačal letnino ali doplačal ustavnino. To se je zadnja leta opustilo, po mojem mnenji gotovo ne ^{na} korist Matice. Jaz bi bil za to, naj bi se vsaj enkrat na mesec priobčili v „Novicah“ vsi, kateri so kaj vplačali. Marsikdo bi potem, ko bo v časniku plačnike bral, se spomnil, da je on še svoj delež dolžan in potem plačal. — Predsednik obljubi, da se tudi ta predlog ^o odboru predložil v prevdarek. (Dalje prih.)

(Glej bilježnico zadnje strani)

biti lahko in po kratkem potu dobiti denar na posodo, in to bi tudi države ne stalo veliko.

Kako bi se do tacega posojila kmetovalcu mogla odpreti lahka in kratka, toraj ceneja pot, to bi moralo vrediti finančno ministerstvo s pomočjo politične gospo-ske; novih uradov bi za to ne bilo treba, vse bi lahko opravljali dosedanji (kakor centralna državna blagaj-nica, deželne blagajnice, davkarije itd.).

Vsaka deželna vlada bi morala prej pozvedeti, ko-liko denarja bi v deželi treba bilo. Z razposojevanjem bi šlo kaj lahko in naglo. Vsaka davkarija bi dobila knjigo, v katero bi se zapisavala posojila, prejem de-narja pa bi potrdila okrajna gospóska, občinsko pred-stojništvo in davkarija s podpisom. Dolžnik bi dobil novo davčno knjizico, v kateri so navadnim davkom pripisane v posebnem predalu tudi obresti, ki jih ima od posojila z davki vred vsako leto plačevati in za ka-tere se sme rubiti ravno tako, kakor za davke.

Morda bo kdo rekel: potem bomo pa ravno tam, kjer smo uže zdaj. To pa ni res. Svoja dva odstotka bo kmetič rad in točno plačeval, kakih 150 odstotkov pa ne zmore; ti ga spravijo tje, da ga oderuhi izmol-zejo tako, da ne more več plačevati državi.

Če kmetovalec po tem potu dobí pomoči, se bodo stroški kmalu začeli vjemati z dohodki, to pa, kar je do zdaj imel previsokih obresti plačevati pijavkam kme-tijstva, oderuhom, bo lahko porabil za zboljšanje zem-ljišča in svojega gospodarstva.

Res, da bi to bilo na škodo hranilnicam, ki bi svo-jega denarja ne mogle več tako dobro in varno nakla-dati, toda vlada mora bolj skrbeti za blagostanje in davčno zmožnost ljudstva, nego za blagor posameznih delničarjev ali društev, katera hočejo z denarjem dobre kupčije delati.

Evropa in pa Amerika

v kmetijskem oziru.

Evropa v kmetijskem oziru nima hujega sovraž-nika kakor je Amerika s svojim neizmernim in če-dalje večim žitnim pa tudi živinskim bogastvom. To-liko množino svojega blaga pa Amerika prav lahko in cenó vrže po obilih svojih železnicah in parobro-dih na sejme v Evropo.

To je stan, ki se zakrivati ne dá, in kateremu ne odidemo s tem, da zatisnemo oči. Tako piše velenjeni kmetijski časnik „Wien. landw. Zeitg.“ v članku, kate-remu je naslov „Wir und Amerika“. Na Angleškem in Irskem kmetovalci, ki zemljišča v zakupu (najemu) imajo, uže zdaj najemščine (štantnine) skoro plačevati ne morejo. Na Francoskem — pravijo — bo treba kme-tovalce vsega zemljiškega davka oprostiti, da bodo môgli pritisek (konkurencó) amerikanskega žita vzdržati. V Nemčiji so uže colnino povekšali proti vnanjemu žitu, s tem pa niso zdatno pomagali kmetijstvu, delavcem in vsem drugim, ki niso poljedelci, vsakdanji kruh podra-žili, katerega jim je dajalo uvažanje tujega žita. V Avstriji se dozdej ni še nič zgodilo za obrambo vna-njega sovražnika na polji kmetijskem.

Pa kakó je to, da dandanes združene države se-verne Amerike, ki so še le kakih 100 let znane, po-stajajo tako silno nevarne Evropi? — slišimo vprašati naše ljudi. Prav resničen odgovor je ta, da severna Amerika je velikansk del svetá, ki ima še sila sila ve-liko neobdelane dobre zemlje v zahodnih svo-jih pokrajinah, le-sem pa se vsako leto tisoč in tisoč rodovin in pridnih rok preseluje iz starejih držav amerikanskih, ki obdelujejo celíne in tako vsako leto več žita pridelajo, katero z majhnimi stroški prepelju-

jejo v Evropo po tolikih železnicah in parobrodih, ki so jih napravili zadnjih 10 let.

Obilost amerikanskega žita in amerikanske živi-noreje dokazati, naj bralcem našim le sledeče številke stavimo pred oči.

V državah severne Amerike pridelajo toliko žita, da se na enega človeka računa 15 hektolitrov, — na Ruskem 9, v Nemčiji, na Francoskem in v Avstriji 6, na Angleškem le 4 hektolitre.

Goved v Ameriki se na tisoč prebivalcev šteje 721, — v Rusiji, Avstriji, Nemčiji, Francoskem in An-gleškem le nekoliko čez 300.

Koliki razločki! in kako hitro in lahko prevažanje!

Vse to nam spričuje, da bodo vse države morale resno premišljevati, kaj storiti, da se zapreči nevarnost ali vsaj zmanjša, katera preti našemu kmetijstvu po obilosti amerikanski.

Gospodarske novice.

* *Toliko ljudi iz Ogerskega se preseljuje v Ameriko, da je groza.* Tako beremo v „Wien. landw. Zeitung“, katera poroča, da nedavno je k namestnemu konzulu amerikanskemu gosp. L. Gersterju v Budapeštu prišla deputacija iz Csanáderske, čisto magjarske županije, s prošnjo, naj se pri severno-amerikanski vladi za nje po-tegne, dase sme 300 rodovin v Ameriko preseliti, in skusi jim ondi pripomoči do kakošne državne podpore. Konsul jih je opominjal, naj dobro prevdarijo, predno se v nevarnost podajo, v tuji državi živeža iskat, al nič ni pomagalo, kajti rekli so: silni davki in slabe le-tine jih silijo zapustiti domovino, čeravno vsaka rodo-vina ima kakih 1000 gold. svojega imetja. Tudi neznanje angleškega jezika je konzul pred oči stavil de-putaciji, a tudi to ni nič pomagalo; rekli so: „Mi imamo pametne ljudi med seboj, ki se bodo kmalu angleški naučili in potem za nas govorili.“ Nikakor se konzul ni mogel odkrižati nadležne deputacije, dokler je ni za-gotovil, da bo dotičnih 300 rodovin priporočil ameri-kanski vladi.

* *Cesar Franc Josip ima na Českem sledeče graj-ščine, ki so njegova privatna lastnina:* Reichstadt, Po-lič, Ploškovice, Svolenoves, Puštjehrad, Tahlövic, Kacov Kron-Poričen, Bistra in Bezno.

Društvene stvari.

Občni zbor Matice slovenske

27. aprila 1881. v Ljubljani.

(Dalje.)

O proračunu za leta 1881. vpraša prof. Raič, kako to, da se v proračunu nahaja pod številko 3. svota 50 gold. za knjižničarja, kar po §. 35. lit. f. dru-štvenih pravil mora ob enem biti tajnik. V obče se mora knjižničarstvo v bolji red spraviti, ne le, kar se tiče čitanja knjig v Matičinem stanovanju v odlo-čenih urah, in pa izposojevanja knjig na dom. — Blagajnik gosp. Vilhar razjasni v proračun vpisanih 50 gold. za knjižničarja s tem, da uže mnogo let stoji navedena svota v proračunu, a nobeno leto se ni izpla-čala, ker noben odbornik, ki je knjižnico imel v svojih rokah, ni zahteval plače za to opravilo. — Gosp. dr. Starè želí razjasnila o honoraru 210 gold. za likvi-dacijski odbor. Blagajnik gosp. Vilhar in pred-sednik pojasnujeta ta strošek za veliko delo, ki sta

Zgodovinske stvari.

Brata solunska in Slovenci.

Spisal Ivan Lavrenčič.

(Konec)

ga odbornika Robič in Stegnar v likvidacijskem odboru na-se vzela stopivši na mesto tajnikovo, ko se je gosp. Praprotnik odpovedal tajništvu. — Na ugovor gosp. dr. Stareta, da bi se bila med 40 odborniki vendar lahko dva našla, ki bi bila to delo prevzela brezplačno, poprime odbornik gosp. Grasselli besedo tako-le: Slavni zbor! Leto dni je preteklo, kar je meni čast, biti članom odbora „Maticé“. Nisem imel prej prilike presojevati, koliko posla (imel je) in ima likvidacijski odsek. Med 40 Maticinimi odborniki je polovica vnanjih, na katere se nikakor ni moglo računati, da prevzamejo ovo delo. Med tukajšnjimi člani Maticinega odbora je znanstveni in gospodarski odsek ustanovljen. Od kakega člana znanstvenega odseka ni bilo zahtevati, da bi bil delo likvidacije prevzel, ostala je tedaj le še peščica članov gospodarskega odseka. Odkritosrčno moram izpovedati, da se velikanskega dela likvidacije lotiti ni nikomur brezplačno poljubilo, kajti ta silno zamotani posel temeljito izvršiti treba je bilo neprestane delavnosti, pa tudi posebnega računarskega znanstva. Ne vem, kdo med odborniki bi bil ta posel prevzel, razen gosp. odbornika Robiča, kateri ima vso sposobnost in potrpežljivost za tako delo in tako majhno nagrado. Likvidacija taka ni nobena igrača. Vrh tega je pristopilo tudi opravilstvo tajnikovo in treba je bilo za dvojni posel dvojne moči, ki jo je odbornik Robič našel v pripomoči odbornika gosp. Stegnarja. — Gosp. Grassellijevemu poročilu dodajem gosp. Robič ^{pač} opazek, ter pravi: Ko bi bil vedel, koliko bo dela, lotil bi se ga ne bil, tudi če bi se mi dalo 600 gold. in še več nagrade. Od zjutraj zgodaj in v pozno noč sem delal za en goldinar na dan in še ne bi bil mogel opraviti vsega, ko bi ne bi pomočnika imel v gosp. Stegnarji. Tri cele mesece poprej, predno se je v istini začela likvidacija, sem pa delal zastoj, od meseca avgusta 1. pa do zdaj proti mali nagradi, pozneje s pomočjo g. Stegnarja, a še enkrat odkritosrčno rečem, da bi mi ljuboše bilo, da bi se ne bil lotil likvidacije. Po gosp. Robiču se oglasi gosp. Stegnar blizo tako-le: Ako se je hotela likvidacija točno izvršiti, treba je bilo strogo postopati, da se je vsaj nekoliko prišlo do cilja. Gosp. Robič je delal od 8. ure zjutraj z malim prestankom do 8. ure zvečer, zato pač smem vprašati, kdo od Vas gospodov bi bil toliko dela prevzel za en goldinar na dan. Tudi jaz sem se trudil vsak dan, po 3 in 4 ure, in mislim, da se tudi moj trud nikakoršno ni odškodoval. — Gosp. dr. Stare se izgovarja, da ni hotel oporekati nagradi, katero sta gospoda Robič in Stegnar za likvidacijsko delo dobila, ker dobro vé, kako težko delo sta gospoda prevzela; al njima bi se bilo delo lahko zdatno olajšalo, ako bi njima bili tudi drugi odborniki pomagali. — Predsednik se čudi, da gosp. dr. Stare, ki ga o likvidacijskih operatih moremo smatrati za strokovnjaka, tako računarsko delo, kakor ga je prevzel gosp. Robič, in katero mora, kakor Nemeč pravi, „aus einem Guss“ iti, hoče razdeliti na deset ali dvanajst rok, če tudi pojma nimajo o likvidacijskem poslu. — Ker v vsej debati ni bil o proračunu za leto 1881. noben predlog stavljen, je predsednik naglasil, da je odobren. ^{eh} Po Velod. §. 9. Maticinih pravil ^{da} ^{se} ^{bil} ^z ^{zdaj} ^{voliti} ^{trije} ^{udje} ^{ki} ^{pretresajo} račun o novčnem gospodarstvu Maticinem. Ker zbor prepusti predsedniku imeňovanje ^{treh} ^{adov}, ^{tako} imenuje gosp. Ivana Hribarja, prof. Celestino in gosp. Fr. Kadilnika.

(Konec prihodnjič.)

Enako sta si pridobila nezvenljivih lavorik na pozorišču svetovnem. Nemila osoda je namreč spremljala veliki slovanski rod, posebno pleme slovensko od nekdej. Ločeno od velikanskega debela vojskovati se je moralo samo za svojo eksistenco. A v boji prešibko, ukloniti se je moralo naposled plemenu germanskemu, ki je več časa gospodovalo nad njim, menè, da nima pravice do svojega obstanka in razvitka in da mora narodno poginiti, kot slovanski plemeni baltiški Bodrinci in Lutici (Veleti). A da pokaže, da temu ni tako, kakor so mislili Germani, pošlje Najvikši žarko solnce svitlega dne po naših svetih apostolih Cirilu in Metodu. Opiraje se na najvažnejšo terjatev vsacega naroda, da vživa popolno svobodo, izobraženost in omiko, položita brzo temelj k boljšemu življenju in izdatnemu razvitku Slovencev s tem, da stvarita brzo a becedo slovensko, tem lajše, ker so imeli naši pradedi uže prej podlago za pismenke. In tako ustanovivši 855–862. l. slovensko azbuko, preložitna na jezik Panoncev liste, evangelije in več družih bogoslužbenih knjig: časoslov (brevir), spevnik, paramejnik ali čitanje iz starega zakona, trebnik itd. Da so bili radostni Slovenci, kdo bi dvomil? Ali še bolj veseli so bili, ko dovrši Metod sè svojimi učenci prestavo sv. pisma, kajti po njem širila se je njihova govorica po vesoljnem slovanskem svetu, in po njem pričela se je vzajemna književnost slovanska. Ali še več! vedè, da narodne moči se še le potem razcvetó in sad obrodé, če se temelj narodnega življenja, jezik njegov, vpelje v cerkev in šolo — vstanovi Metod narodne šole in položi govorico našo na oltar, to je, vpelje ga v službo božjo; za kar presrčna hvala tudi papežu Hadrijanu II. in Janezu VIII., ki sta v to privolila.

In kako je vplival duševni razvitek na tedanje politične razmere? Glavni steber frankovske nadoblasti nad Slovenci — nemški svečeniki popihali so jo brzo v Nemčijo; nastavijo se le narodni duhovniki, večinoma učenci Metodovi, med katerimi so najslavnejši bili Klemen, Gorazd, Sava, Naum in Angelar. Ljudstvo prične prosteje dihati in ljubeznjivo oklepiti se knezov svojih, kojim je bil Metod povsod desna roka. Moč slovenska rastla je od dne do dne in premagala bi nemško gospodstvo za večno, ko ne bi prihruli po Metodovi smrti divji Madjari Nemcem na pomoč in uničili jako bogate setve. Ali hvala Bogú! vsega vendar niso pokončali, dušna hrana je ostala. Še sedaj služi staroslovenščina, čeravno ne nam, vsaj bratom našim kot bogoslužni jezik; in še sedaj napajajo se učeni jezikoslovci naši sè zlato roso stare matere, kar nas spominja kot „monumentum perenne“ sv. blagovestnikov.

Da sta bila sv. brata velika dobrotnika naša, smo videli. S čim pa jima hočemo vsaj deloma poplačati nju trud in žrtovalnost? gotovo s tem, da smo jima hvaležni, da ju slavimo in vsak po svoji moči posnemamo. Če pa to storimo, ne izpolnimo le svete dolžnosti svoje, temuč pokažemo tudi svetu, posebno nasprotnikom našim, da duševno napredujemo in da se smemo meriti z vsakim drugim omikanim narodom; narod namreč, ki slavi dušne velikane svoje, je gotovo omikan, kajti on spoznava zasluge njihove, ter čisla in posnema njihove nauke. A mi pokažemo tudi svetu, da vemo, da ravno v proslavljenji zaslužnih mož tli bla-

na rilček njegov. Temeljna barva njegova je svitlorujava: nad oprsjem ima tri bolj temno-rujave proge, čez krila (šildke) potezata se pa še dva nekoliko širja cikcakasta pasca enake barve; poleg tega nahaja se na sprednjem delu na obeh stranéh života ob robu proti rilčku še po ena bolj temna potezica. Po vsem podobnem je prav močno cvétnemu vbadarju ali cvetarju; le bolj svitle barve in pa za spoznanje večji je od cvetarja.

Ta mrčesek prezimuje za rapavo skorijo češnjevih dreves; ob času cvetja se oplodi in nekoliko pozneje babica prične svoje delo, to je, v pričete češnjeve sadežke skozi koščico vbađa, kamor potem svoja prav majčkena jajčica vmazano-belkaste barve polaga. V vsak sadek položi le po eno samo jajčice; vseh skupaj znese pa od 50 do 80 jajčic. Vbod naredi vselej na zadnjem koncu sadeža malo nad pecljem. V svoj namen poslužuje se vselej in edino le divjih (necepljenih) češenj, ker požlahnenih češenj jedrci premalo škroba imajo, niso za setev, a tudi ličinki ne za živež ugodni, kar je pa pri koščicah divjih češenj ravno nasprotno.

Vbod v sadek se tako dobro in popolno zaraste, da se na zrelem sadu, kakor tudi na koščici, le kot s prav tanko šivanko piknena pičica težko zapaziti more.

Tako čaka jajček v koščici tako dolgo, da sadež dobro doraste; med tem izleze iz njega (jajčka) belkasta in valjasta ličinka z rujavo glavico, in prične razjedati jedrce od zadnjega konca proti klici; nekatera razžre skoraj celo jedrce, druga le dobre $\frac{3}{4}$, zopet druga pa celó polovice ne; le klice se nikdar in nikoli ne loti.

Godna ličinka spremeni se potem v umazano-belorumenkasto bubo, iz katere, ko so češnje popolnoma dozorele, potem v 14 do 20 dnevih gorih opisani rilčkar izleze. Ta prične prec iz koščice si svoj izhod vrzati, kar se prav lahko opazuje, ako so se koščice od divjih češinj za seme nabrale in spravile. Če je bilo med njimi kaj piškavih, sliši se iz njih ob tem času neko škrbanje, katero kebrček s tem napravlja, da se svojim tanjšim rilčkom lupino (koščico) od znotraj na ven pregledavati začne. Ko si je enkrat malo luknjico prevrtal, pomoli skoz-njo najprej svoj rilček in sprednji dve nogi do prvih členkov, ter se trudi, da iz svoje ječe izleze, kar se mu navadno v eni uri posreči. Sprva je zeló tenák in dolg, a v nekoliko minutah se mu njegov životek popolno in pravilno sam po sebi vrvná.

Ako pa piškave češnjeve sadeže na drevesu pustiš in tamkaj opazuješ, prepričaš se kmalu, da se sadek na tistem kraji, kjer mrčesek svoj izhod škrbati začne, popolnem posuši med tem, ko je na drugi strani okolo in okolo še ves zdrav in svež.

Piškave češnjeve koščice za seme ne veljajo, dasi ravno imajo klico še popolno celo in zdravo, a manjka jim škroba — glavne podlage za kalitev in rast. Odboró se pa piškave koščice izmed dobrih in zdravih lahko prec, ko so bile nabrane, čeravno se jim piškavost na videz še ne pozna; ko so se nabrale, osnažile in po vrhu osušile, denejo naj se v skledo ali pa v škaf vode; zdrave in dobre, ko so se pomešale, padejo na dno, piškave plavajo pa na vrhu vode, če tudi so popolnoma zdrave videti. Če se potem na vodi plavajoče koščice preiskujejo (to je prec potem, ko so češnje popolnem dozorele), najdeš v njih ali uže dorastle ličinke, malo pozneje bube; ako pa preiskuješ jih nekoliko dni pozneje, najdeš v njih uže razvitega rilčkarja. In, če jih pustiš do gori navedenega časa ležati, delal ti bode žužek v njih svojo škrbajočo muziko.

Zatira se ta mrčes na dva načina: ali da se pozimi in zgodnji pomladi rapava koža, mah in druga nesnaga na rijuhe pod drevo razpoložene raz deblo do

čistega ostrže in sežge, ali pa če se češnje o pravem času oberó in piškave koščice na povedani način izmed zdravih odberejo ter sežgó.

Razen tega, da češnjeve koščice za setev spridi, ne dela ta rilčkar nikakoršne druge škode.

Mimo gredé naj le še omenim, da on (mandelj) prec po oplodbi pogine, ona (babica) pa potem, ko je svoja jajčica vsa donesla.

M. Rant, národní učitelj.

Društvene stvari.

Občni zbor Matice slovenske

27. aprila 1881. v Ljubljani.

6. (Konec.)

Zadnja točka zborovih obravnav je bila razpis tajnikove službe s 600 gold. letne plače.

V imenu odborovem poročal je odbornik gosp. P. Grasselli med drugim tako-le: Po §. 37. Matičinega opravnega reda se, da se Matici prihranijo stroški, ne razpiše služba tajnikova, dokler se najdejo odborniki, ki so pri volji opravljati tajnikovo službo tako, kakor velevalo §. 35., 39. in 40. opravnega reda. Tako ~~smislu tega~~ §. godilo se je nekoliko let. A zadnja leta slišali so se pri občnih zborih, od nekaterih društvenikov in sploh v javnosti glasovi, naj bi se opustilo tajnikovanje po tem potu in naj bi se nastavljal stalen, plačan tajnik. Da je stalen tajnik potreben, o tem pač ni treba veliko govoriti, kajti za njega nastavljenje govori pač najbolj današnji položaj društva. Ali je plača s 600 gld. primerna ali ne, o tem bodo morebiti gospodje raznih misli, ali Matica za zdaj ni možna boljše plačati tajnika. Ko se bodo denarstvene razmere zboljšale, utegne se plača tajniku povišati. V prvi vrsti ima tajnik, kateri se ima zdaj v službo vzeti, biti opravitelj Matičine pisarne, bavit se bode za zdaj le bolj z mehanskim delom, katero pa more biti natanko, kajti od njega je odvisen ugoden napredek društva. Zato je treba, da se tajnik najde ob gotovem času v pisarni, kar je neobhodno potrebno. Nasvetoval bi tudi, da bi se služba ~~se~~ zeló kratkim obrokem natečaja razpisala.

Gosp. Ivan Hribar misli, da bode plača s 600 gld. dosti premajhna. Če mora tajnik knjige voditi, opravljati vse korespondence, sploh izvrševati vsa opravila za Matico, tedaj se ne bode našel noben literarno izobražen človek, kateri bi to službo dalje časa obdržal, ampak dobili bomo le ~~človeka~~ ^{človeka} za nekoliko časa. Če hočemo, da bode tajnik duša Matici, kakor je tajnik Hrvatski Matici, — če hočemo, da bode tajnik sam iskreno deloval na to, da se društvo razcveta, potem je treba, da se letna plača od 600 gold. na 1000 gold. poviša, zato stavim predlog, da se služba tajnika s plačo 1000 gold. razpiše.

Gosp. prof. Raič je nasprotnega mnenja ter pravi, da je mnogo izobraženih in za učiteljstvo ~~aprobiranih~~ ^{potencialno} kandidatov, ki so brez službe. To se lahko razvidi iz „Verordnungsblatt des Unterrichtsministeriums“. Ti se bodo prav radi za službo tajnikovo oglasili. In ako primaknemo še tistih 50 gold., kateri so uže ~~staklo~~ ^{staklo} stavljeni v proračun za knjižničarja, čegar posel bode tudi tajnik opravljal, ~~tako~~ (bode dobil) 650 gold.; ako se njemu izroči tudi posel ~~korektur~~ ^{redakcije} in se mu, če tudi zdaj ne, a pozneje odloči prosto stanovanje v hišah ~~Matic~~ ^{Matic}, potem ni dvoma, da bomo dobili literarno izobraženega tajnika. Hrvatske Maticе tajnik gosp. bibliotekar Kostrenčič ima samo 400 gold. plače od Hrvatske Maticе, ali on je v srečnem položaji, da službo njegovo

v biblioteki večinoma opravljajo drugi uradniki biblioteke. Ako tedaj damo našemu bodočemu tajniku 650 gld. in mu prepustimo zaslužek korekture Matičinih knjig, potem dobimo gotovo literarno izobraženega tajnika. Konečno bi le izrazil željo, naj bi se bodočemu tajniku od strani odbora naročilo tudi to, da mnogokrat poroča, kaj da je vse v knjižnici Matičini, kakor je to storil velezasluženi profesor Vavrů leta 1874., da Matičarji vsaj zvedó, kaj in koliko knjig imade Matica v svoji knjižnici.

Konečno poprima poročevalec gosp. Grasselli besedo in pretresa mnenja govornikov. Glasovi o tajniku, pravi + kateri so se izjavili tu, slišali so se uže tudi v Matičinem odboru. Tudi tam se je reklo, da je plača premajhna. Ugovarjalo se je tudi v odboru, da bode težko najti takega tajnika, kateri bi tudi z večjo plačo za zmerom posvetil svoje moči Matici. Gospod Hribar je te misli, da bi se z 1000 gld. letne plače dobil tajnik, kateri bi ne ustrezal samo določbam pravičnega reda, nego storil za Matico še dosti več. Jaz pa mislim, da z 1000 gld. tudi ne more izhajati literarno izobražen mož, kateri bi se popolnem na Matico navezal, posebno če vè, da se ta plača ne bode mogla zdatno povišati, in če ve, da po sedanjih pravilih in opravičnem redu Maticae bode moral opravljati tudi mnogo služeb, katere se njemu, kot znanstvenem možu, ne bodo posebno privilegale. Tajnik, kateri se bode zdaj v službo vzel, ne bode v prvi vrsti znanstven tajnik, ampak skrbeti bode najprvo moral, da se red v knjigah, kateri se je zadnji čas vvel, tudi vprihodnje vzdrži. Če bi bil pa tajnik mož, kateri bi se le pečal z znanstvom, potem bi bilo treba, da se plača za vse druge posle še poseben delavec. Drugače pa dvomim, da bi hotel tajnik oskrbovati vse posle, katere mu nalaga §. 35. pravičnega reda. Ako se pa pravila in opravični red prenaredé, potem je mogoče, da se v smislu gospodov nasvetovalcev kaj doseže. Služba tajnika se odda zdaj le na tri leta; ta doba se pa zna tudi skrajšati, in to proti odpovedi, tedaj je vsako leto možno odnošaj prenarediti. Naša Matica pa po mojem mnenji sedaj ni v finančnem položaji, takega tajnika plačati, kateri bi ob tem živel, nego služba ostane mu vsaj dosedaj le po transk dohodek. Mi potrebujemo narodnega izobraženega človeka, kateri bode vodil knjige in korespondence in bode vzdrževal zavez z znanstvenimi pisatelji. Zgled gosp. prof. Raiča, kateri je kazal na Hrvatsko Matico, katera ima tajnika, ki dela le za malo denarno žrtvo, nima primere za našo Matico. Jaz bi iskreno želel, da bi dobila tudi naša Matica tako moč, literarno izobraženo moč — katero nam naj Bog dá! — kakor je tajnik Hrvatske Matice, da za malo denarno žrtvo tako uspešno deluje za svoje društvo. Reklo se je tudi, naj bi se tajniku prihranila korektura Matičinih knjig. No, gospoda, to je posel, za katerega se malokdo puli. Predlog, naj se napravi nov izkaz knjig Matičine knjižnice, z veseljem pozdravljam, in ne dvomim, da bode Matičini odbor novemu tajniku naložil, da ga od leta 1874. nadaljuje in da se priobčuje potem v „Letopisu“. Iz navedenih razlogov ne odstopim od predloga, katerega sem stavil po naročilu Matičinega odbora. Kedar bode dozorel predlog, da se prenaredé pravila na korist Matici, in kedar se bode premenil delokrog tajnika, kateri je sedaj obrisan v §. 35. pravičnega reda, tadaj se bo moglo tudi misliti na večjo plačo. Dotle pa ostanem pri predlogu, naj se tajnik nastavi s plačo 600 gold.

Pri glasovanji je bil predlog o razpisu tajnikove službe z letno plačo 600 gold. z veliko večino sprejet.

Ker nikdo v zboru pričujočih društvenikov ni stavil v obravnavo nobenega posebnega nasveta, sklène predsednik dr. Bleiweis sejo s zahvalo društvenikom, da so v velikem številu došli v zbor in se njegovih obravnav iskreno udeležili. —

V odbor so bili z veliko večino glasov izvoljeni gospodje: Karol Klun, dr. Poklukar, Ivan Tomšič, prof. Wiesthaler, dr. Strbenec, dr. Tonkli, dr. Jeglič in Karol Šavnik.

Národno blagó.

Prislovice in reki iz Istre.

Nabral po Kastavščini učitelj V. Kinkela.

Jedna potreba kupi, druga prodá.
 Čuda pás vuka uji.
 Ča gluh nečuje, to se nem pridomisi.
 Petljár se srđi, a selo ni nezna.
 Jedan zec z grma, drugi va grm.
 Vsaka duša raja želi.
 Kako kupim, tako prodám (kakor sem slišal, tako povem).
 Za dobro delo zločesta plača.
 Kade bolje, tu do dalje.
 Ako nečeš ti, ote drugi tri.
 Da ni škrinje, nebi bilo ni tata.
 Lahko vozu brez petega kola.
 Za jedno veslo galiya neprestaje.
 Sam bil več na site i na rešete (mного sem izkusil).
 Ki reče ča će, mora čuti ča neče.
 Nezabadaj prste mej tuja vrata, aš té te uščipnut.
 Nerani ranjenoga.
 Ča ljudi deju, radi nadeju (več rečejo nego je res).
 Za malo se negleda, za čuda se nepoveda.
 Od obilščine svet negine.
 Ure teku niš ne reku.
 Čuda je od obećanja do danja.
 Harta (papier) se pusti pisat.
 Ni za prasca zvonac.
 Ki užancu zatare, njega Bog zatare.
 Kako ki mane sop, tako ja njemu hop (kakor mi piska, tako mu plešem).

Zgodovinski spominki.

Spomin na kartuzijanskega novincea.

Priobčil Davorin Trstenjak.

Leta 1840. sem obiskal župnika v pokoji Jakoba Bevka. Živel je pri sv. Jurji ob Pesnici, kake tri ure gori od Maribora, na cesti čez Plač v Gradec. Imel je tam svoje posestvo; preje je bil župnik pri gornji sv. Kungoti. Bil je čislán, značajan mož, in zavoljo svoje modrosti so ga sosodje radi za svét popraševali. Bil je domá iz Kranjskega,*) velike, čvrste postave in slovel je daleč okrog, da zna najokusnejše postne jedi pripravljati. Zapomnil sem iz najnih pogovorov, da je bil 1761. rojen, in da je kot 18letni mladenič prišel za novince v samostan Kartuzijancev v Zajckloštru. Kct novincu so mu dali delo v kuhinji, in tam se je naučil izvrst e postne jedi pripravljati, okusne klobase

*) Znani rajni izvrstni gospodar župnik gosp. Bevk pri sv. Križi je bil njegov nečak.